
Recommendation of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism

Unofficial translation into Greek

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur la prévention et la lutte contre le sexisme

Traduction non-officielle en grec

ΠΡΟΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΕΞΙΣΜΟ

© Council of Europe [March 2019], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [mars 2019], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

ΠΡΟΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΕΞΙΣΜΟ

ΣΥΣΤΑΣΗ CM / Rec (2019) 1

που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών
του Συμβουλίου της Ευρώπης
στις 27 Μαρτίου 2019
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή των κειμένων της
παρούσας έκδοσης, νοουμένου ότι θα αναφέρεται
ο πλήρης τίτλος της και η πηγή της, δηλ. Το Συμβούλιο
της Ευρώπης. Αν υπάρχει πρόθεση να χρησιμοποιηθεί
για εμπορικούς σκοπούς ή να μεταφραστεί σε μια από
τις μη επίσημες γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης
πρέπει να γίνει επικοινωνία με τη διεύθυνση publishing@coe.int.

Εξώφυλλο και σχεδιασμός: Τμήμα Παραγωγής Εγγράφων και
Εκδόσεων (SPDP) Συμβούλιο της Ευρώπης

Συμβούλιο της Ευρώπης, Απρίλιος 2019

Η εκτύπωση έγινε στο Συμβούλιο της Ευρώπης

Περιεχόμενα

ΣΥΣΤΑΣΗ CM/REC(2019)1

Παράρτημα της Σύστασης CM/REC(2019)1

**(εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 27 Μαρτίου 2019
κατά την 1342η συνεδρίαση των Αναπληρωτών των Υπουργών)**

Η Επιτροπή Υπουργών, σύμφωνα με το άρθρο 15.β του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,

Υπενθυμίζοντας ότι η ισότητα των φύλων είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη λειτουργία της δημοκρατίας και της χρηστής διακυβέρνησης, το σεβασμό του κράτους δικαίου και την προαγωγή της ευημερίας για όλους και όλες, ότι συνεπάγεται ίσα δικαιώματα για γυναίκες και άνδρες, κορίτσια και αγόρια, καθώς και την ίδια προβολή, ενδυνάμωση, ευθύνη και συμμετοχή σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής και ότι ακόμη συνεπάγεται ισότιμη πρόσβαση και κατανομή πόρων μεταξύ γυναικών και ανδρών, όπως ορίζεται στη Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ισότητα των Φύλων 2018 -2023;

Υπενθυμίζοντας ότι οι διακρίσεις λόγω φύλου συνιστούν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εμπόδιο στην απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, όπως αναγνώρισε η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) στη Γενική της Σύσταση αριθ. 28 σχετικά με τις βασικές υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών στο πλαίσιο του άρθρου 2 της Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW);

Υπενθυμίζοντας ότι ο σεξισμός αποτελεί εκδήλωση των ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών, η οποία οδηγεί σε διακρίσεις και εμποδίζει την πλήρη κοινωνική ανέλιξη των γυναικών;

Σημειώνοντας ότι ο σεξισμός είναι ευρέως διαδεδομένος και επικρατεί σε όλους τους τομείς και σε όλες τις κοινωνίες;

Επιβεβαιώνοντας ότι ο σεξισμός ενισχύεται από στερεότυπα φύλου που επηρεάζουν γυναίκες και άνδρες, κορίτσια και αγόρια και είναι αντίθετος με την επίτευξη της ισότητας των φύλων και μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς;

Σημειώνοντας ότι ο σεξισμός αποτελεί εμπόδιο για την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών, τα οποία επηρεάζονται δυσανάλογα από τη σεξιστική συμπεριφορά, και επισημαίνοντας περαιτέρω ότι τα έμφυλα στερεότυπα και οι εγγενείς προκαταλήψεις διαμορφώνουν τις αντιλήψεις, τη συμπεριφορά και τις προσδοκίες των ανδρών και των αγοριών και ως εκ τούτου οδηγούν σε σεξιστικές πράξεις;

Εκφράζοντας ανησυχία για το γεγονός ότι ο σεξισμός συνδέεται με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, όπου ο «καθημερινός» σεξισμός συνιστά ένα “συνεχές βίας» (continuum of violence) δημιουργώντας ένα κλίμα εκφοβισμού, φόβου, διακρίσεων, αποκλεισμού και ανασφάλειας που περιορίζει τις ευκαιρίες και την ελευθερία;

---

¹ Όταν η παρούσα Σύσταση εγκρίθηκε και κατ'εφαρμογή του Άρθρου 10.2γ των Διαδικαστικών Κανόνων για τις συνεδριάσεις των Αναπληρωτών των Υπουργών, ο Αντιπρόσωπος της Ρωσικής Ομοσπονδίας επεφύλαξε το δικαίωμα της κυβέρνησής του να συμμορφωθεί ή όχι με τη Σύσταση, και ειδικότερα με την παράγραφο 3 του Προοιμίου, απορρίπτοντας τη χρήση του όρου "φύλο"(gender) καθώς η Ρωσική νομοθεσία δεν περιέχει την έννοια του "φύλου" (gender) και δεδομένου ότι δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός του όρου "gender" σε διεθνές επίπεδο. Επιπρόσθετα η Ρωσική Ομοσπονδία θεωρεί ότι τα μεσοφυλικά (intersex) και διεμφυλικά (trans) άτομα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύστασης.

Σημειώνοντας ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορούν να υποβάλλονται σε πολλαπλές και διατομεακές μορφές διακρίσεων (intersecting forms of discrimination) και ενδέχεται να αντιμετωπίσουν το σεξισμό σε συνδυασμό με άλλες αντιλήψεις ή συμπεριφορές που προκαλούν διακρίσεις, είναι απεχθείς ή επιζήμιες;

Έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι ο σεξισμός και η σεξιστική συμπεριφορά διαπράττονται σε ατομικό, θεσμικό και διαρθρωτικό επίπεδο και έχουν βλαπτικές συνέπειες και στα τρία επίπεδα και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να ληφθούν μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού σε όλα τα επίπεδα;

Υπενθυμίζοντας τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1979 για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW), η οποία απαιτεί από τα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα «για να αλλάξουν τα κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα συμπεριφοράς ανδρών και γυναικών, προκειμένου να επιτευχθεί η εξάλειψη των προκαταλήψεων, των εθίμων και των πρακτικών που βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στους στερεοτύπους ρόλους για άνδρες και γυναίκες»;

Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους που διατυπώθηκαν στη Διακήρυξη και στην Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου που εγκρίθηκαν από την Τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες (1995) και ιδίως την Έκθεση της Πεκίνο + 20 Περιφερειακής Αναθεωρητικής Διάσκεψης για την Ευρώπη, η οποία οργανώθηκε από την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη το 2014, η οποία κατέδειξε ότι τα «στερεότυπα που επιφέρουν διακρίσεις παραμένουν ευρέως διαδεδομένα και επηρεάζουν την εκπαίδευση και τη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομία και στη δημόσια ζωή»;

Λαμβάνοντας υπόψη την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένου του Στόχου 5 της Αειφόρου Ανάπτυξης ("Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών"), του Στόχου 16 της Αειφόρου Ανάπτυξης ("Προώθηση ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών για βιώσιμη ανάπτυξη, παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και δημιουργία αποτελεσματικών, υπεύθυνων και χωρίς αποκλεισμούς θεσμών σε όλα τα επίπεδα") και του Στόχου 4 της Αειφόρου Ανάπτυξης (Διασφάλιση ισότιμης και ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους και όλες"), που έχουν καθολική εφαρμογή;

Λαμβάνοντας υπόψη τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), η οποία απαγορεύει διακρίσεις που βασίζονται στο φύλο του παιδιού ή του γονέα του ή του/της νόμιμου/ης κηδεμόνα του;

Υπενθυμίζοντας τη Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ETS αριθ. 5) και την απαγόρευση των διακρίσεων κατά την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Υπενθυμίζοντας ότι η καταπολέμηση των στερεοτύπων φύλου και του σεξισμού και η διασφάλιση της ενσωμάτωσης της οπτικής της ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές και τα μέτρα αποτελούν στόχους προτεραιότητας στα έγγραφα και τις συστάσεις στρατηγικής για την ισότητα των φύλων του Συμβουλίου της Ευρώπης;

Υπενθυμίζοντας ότι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (CETS αριθ. 210, Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη «να προωθήσουν αλλαγές στα κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα συμπεριφοράς γυναικών και ανδρών με σκοπό την εξάλειψη των προκαταλήψεων, εθίμων, παραδόσεων και όλων των άλλων πρακτικών που βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας των γυναικών ή στους στερεοτυπικούς ρόλους γυναικών και ανδρών» και ότι η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης απαιτεί επίσης από τα μέρη να ποινικοποιήσουν την παρενοχλητική παρακολούθηση και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η σεξουαλική παρενόχληση υπόκειται σε ποινικές ή άλλες νομικές κυρώσεις;

Λαμβάνοντας υπόψη τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ETS αριθ. 35, ETS αριθ. 163 [αναθεωρημένος]) και τις διατάξεις του περί ίσων ευκαιριών, απαγόρευσης των διακρίσεων και δικαιώματος αξιοπρέπειας στην εργασία,

Υπενθυμίζοντας ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη νομολογία του επανέλαβε ότι η προώθηση της ισότητας των φύλων αποτελεί σήμερα ένα από τους κύριους στόχους για τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και ότι η αναφορά στις παραδόσεις, τις γενικές παραδοχές ή τις επικρατούσες κοινωνικές συμπεριφορές αποτελεί ανεπαρκή δικαιολογία για τη διαφορετική μεταχείριση λόγω φύλου. Επιπλέον, το Δικαστήριο ανέφερε ότι τα στερεότυπα φύλου, όπως η αντίληψη ότι οι γυναίκες έχουν την κύρια ευθύνη για τη φροντίδα παιδιών και ότι οι άνδρες είναι κυρίως εκείνοι που εξασφαλίζουν το εισόδημα της οικογένειας, δεν μπορούν από μόνα τους να δικαιολογήσουν διαφορετική μεταχείριση;

Υπενθυμίζοντας τις ακόλουθες συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών προς στα κράτη μέλη: CM / Rec (2007) 13 σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην εκπαίδευση, CM / Rec (2007) 17 σχετικά με τα πρότυπα και τους μηχανισμούς ισότητας των φύλων, CM / Rec (2013) 1 σχετικά με την ισότητα των φύλων και τα μέσα ενημέρωσης και CM / Rec (2017) 9 για την ισότητα των φύλων στον οπτικοακουστικό τομέα;

Αναφερόμενη στη Γενική Πολιτική Σύσταση αριθ. 15 για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) το Δεκέμβριο του 2015, η οποία περιλαμβάνει και τη σεξιστική ρητορική μίσους;

Λαμβάνοντας υπόψη τη Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2016-2021), η οποία τονίζει την ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων και της βίας, ιδιαίτερα της σεξουαλικής βίας και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ κοριτσιών και αγοριών, μεταξύ άλλων με τη συνεχή αντιμετώπιση των στερεοτύπων, του σεξισμού και της υπέρμετρης σεξουαλικοποίησης, ιδίως στα μέσα ενημέρωσης και την εκπαίδευση;

Λαμβάνοντας υπόψη τη Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διακυβέρνηση του Διαδικτύου 2016-2019 και την έκκλησή του για ανάληψη δράσης παρακολούθησης για την προστασία όλων, ιδίως των γυναικών και των παιδιών, από τη διαδικτυακή σεξουαλική κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένων της ηλεκτρονικής παρενοχλητικής παρακολούθησης (cyberstalking) , του σεξισμού και των απειλών σεξουαλικής βίας;

Υπενθυμίζοντας τα Ψηφίσματα 2119 (2016), 2144 (2017) και 2177 (2017) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, αντίστοιχα, για την “Καταπολέμηση της υπερσεξουαλικοποίησης των παιδιών”, “Τερματίζοντας τις διακρίσεις στον κυβερνοχώρο και τη διαδικτυακή ρητορική μίσους” και “Τερματίζοντας τη σεξουαλική βία και παρενόχληση των γυναικών στο δημόσιο χώρο”;

Έχοντας ως βάση τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προαναφερθέντων μέσων και εγγράφων σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των επιτευγμάτων και των προκλήσεων;

Έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι, παρά την ύπαρξη προτύπων σε διεθνές, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο που εγγυώνται την αρχή της ισότητας των φύλων, εξακολουθεί να υπάρχει χάσμα μεταξύ προτύπων και πρακτικών, μεταξύ de jure και de facto ισότητας των φύλων;

Αναγνωρίζοντας ότι η συχνότητα των διαφόρων εκδηλώσεων του σεξισμού συνδέεται στενά με τις επίμονες δυσκολίες επίτευξης της ισότητας των φύλων και επιθυμώντας να αντιμετωπιστεί ο σεξισμός τόσο ως κύρια αιτία όσο και ως αποτέλεσμα των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων,

Σημειώνοντας την έλλειψη ενός διεθνώς αποδεκτού ορισμού του «σεξισμού» και ενός ειδικού νομικού εργαλείου για την αντιμετώπισή του,

Επιθυμώντας να δημιουργήσουμε μια Ευρώπη απαλλαγμένη από το σεξισμό και τις εκδηλώσεις του,

Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών:

1. Να λάβουν μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού και των εκδηλώσεών του στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα και να ενθαρρύνουν τους εμπλεκόμενους φορείς να εφαρμόσουν κατάλληλη νομοθεσία, πολιτικές και προγράμματα, χρησιμοποιώντας τον ορισμό και τις κατευθυντήριες γραμμές που αποτελούν παράρτημα της παρούσας Σύστασης,
2. Να παρακολουθούν την πρόοδο της εφαρμογής της παρούσας Σύστασης και να ενημερώνουν την αρμόδια διευθύνουσα επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί και την πρόοδο που σημειώθηκε στον τομέα αυτό,
3. Να διασφαλίσουν ότι η παρούσα Σύσταση, συμπεριλαμβανομένου του παραρτήματός της, θα μεταφραστούν και να διαδοθούν (σε προσβάσιμες μορφές) στις αρμόδιες αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Παράρτημα της Σύστασης CM / Rec (2019)¹

Κατευθυντήριες γραμμές για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού: μέτρα εφαρμογής

Ορισμός

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύστασης, σεξισμός είναι:

Οποιαδήποτε ενέργεια, χειρονομία, οπτική παρουσίαση, προφορικός ή γραπτός λόγος, πρακτική ή συμπεριφορά βασισμένη στην ιδέα ότι ένα πρόσωπο ή μια ομάδα προσώπων είναι κατώτερα λόγω του φύλου τους, η οποία συντελείται στη δημόσια ή ιδιωτική σφαίρα, είτε διαδικτυακά είτε όχι, με σκοπό ή αποτέλεσμα:

- i. να παραβιάζεται η εγγενής αξιοπρέπεια ή τα δικαιώματα ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων, ή
- ii. να καταλήγει σε σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή κοινωνικοοικονομική βλάβη ή πόνο σε ένα άτομο ή σε μια ομάδα ατόμων, ή
- iii. να δημιουργεί ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή προσβλητικό περιβάλλον, ή
- iv. να αποτελεί εμπόδιο στην αυτονομία και στην πλήρη πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ένα πρόσωπο ή μια ομάδα προσώπων, ή
- v. να διατηρεί και να ενισχύει τα στερεότυπα φύλου².

Γενικό Πλαίσιο

Η ανάγκη αντιμετώπισης του σεξισμού, των σεξιστικών αντιλήψεων και συμπεριφοράς και της σεξιστικής ομιλίας υπονοείται σιωπηρώς σε μια σειρά διεθνών και περιφερειακών κειμένων. Τόσο η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής βίας (CETS αριθ. 210, Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) όσο και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) αναγνωρίζει την ύπαρξη ενός «συνεχούς» (continuum) μεταξύ των στερεοτύπων φύλου, της ανισότητας των φύλων, του σεξισμού και της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Με αυτό τον τρόπο, οι πράξεις του "καθημερινού" σεξισμού με τη μορφή μιας προφανώς ανακόλουθης ή δευτερεύουσας σεξιστικής συμπεριφοράς, σχόλια και αστεία βρίσκονται στο ένα άκρο αυτού του «συνεχούς». Ωστόσο, αυτές οι πράξεις είναι συχνά ταπεινωτικές και συμβάλλουν σε ένα κοινωνικό κλίμα όπου οι γυναίκες υποβαθμίζονται, η αυτοπεποίθησή τους μειώνεται και οι δραστηριότητές τους και οι επιλογές τους περιορίζονται, είτε πρόκειται για τον εργασιακό τους χώρο, τον ιδιωτικό βίο, το δημόσιο βίο ή το χώρο του διαδικτύου. Η σεξιστική συμπεριφορά, ιδιαίτερα η σεξιστική ρητορική μίσους, μπορεί να κλιμακωθεί ή να οδηγήσει απροκάλυπτα σε απειλητικές πράξεις, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης ή της άσκησης βίας, του βιασμού ή μιας πιθανής θανατηφόρας ενέργειας. Άλλες συνέπειες μπορεί να είναι η απώλεια πόρων, ο αυτοτραυματισμός ή η αυτοκτονία. Η αντιμετώπιση του σεξισμού αποτελεί, συνεπώς, μέρος της θετικής υποχρέωσης των κρατών να εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των

² «Τα στερεότυπα των φύλων είναι παγιωμένα κοινωνικά και πολιτισμικά πρότυπα ή ιδέες, σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες και οι άνδρες έχουν χαρακτηριστικά και ρόλους καθορισμένους και περιορισμένους από το φύλο τους. Τα στερεότυπα φύλου αποτελούν σοβαρό εμπόδιο στην επίτευξη πραγματικής ισότητας των φύλων και τροφοδοτούν τις διακρίσεις των φύλων. Αυτά τα στερεότυπα δυνατό να εμποδίζουν την ανάπτυξη των φυσικών ταλέντων και ικανοτήτων των κοριτσιών και των αγοριών, των γυναικών και των ανδρών, τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προτιμήσεις και τις εμπειρίες τους, καθώς και γενικά τις ευκαιρίες τους στη ζωή». (Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ισότητα των Φύλων 2018-2023, Στρατηγικός στόχος 1).

φύλων και την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, για τα συμβαλλόμενα κράτη, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Ο σεξισμός και η σεξιστική συμπεριφορά έχουν ως αποτέλεσμα σωματικές, σεξουαλικές, ψυχολογικές ή κοινωνικοοικονομικές βλάβες και επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο τις διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού. Οι γυναίκες και τα κορίτσια επηρεάζονται δυσανάλογα από μια τέτοια συμπεριφορά. Ο σεξισμός και η σεξιστική συμπεριφορά αποτελούν εμπόδιο στην ενδυνάμωση και την προώθηση των γυναικών και των κοριτσιών. Η εξάλειψη του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς θα ωφελήσει όλες και όλους : γυναίκες, κορίτσια, άνδρες και αγόρια.

Ο σεξισμός και η σεξιστική συμπεριφορά εμφανίζονται σε ολόκληρο το φάσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένου του κυβερνοχώρου (διαδίκτυο και κοινωνικά μέσα). Μπορούν να βιώνονται μεμονωμένα ή συλλογικά από ένα πρόσωπο ή μια ομάδα προσώπων, ακόμη και αν ούτε το άτομο ούτε η ομάδα αποτελούν άμεσους στόχους, για παράδειγμα, μέσω της σεξιστικής διαφήμισης ή της τοποθέτησης φωτογραφιών γυμνών γυναικών στο χώρο εργασίας. Τα τρία επίπεδα όπου ασκείται και διαιωνίζεται ο σεξισμός είναι: το ατομικό, το θεσμικό (π.χ. οικογενειακό, εργασιακό ή εκπαιδευτικό περιβάλλον) και το διαρθρωτικό (για παράδειγμα μέσω κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, κοινωνικών κανόνων και συμπεριφορών). Ο σεξισμός επιβάλλει τη σιωπή όταν άτομα και ομάδες αδυνατούν να καταγγείλουν ή να διαμαρτυρηθούν για σεξιστική συμπεριφορά, εξαιτίας του φόβου να μην ληφθούν σοβαρά υπόψη, να περιθωριοποιηθούν ή ακόμα και να θεωρηθούν υπεύθυνα.

Το διαδίκτυο έχει προσφέρει μια νέα διάσταση για την έκφραση και τη μετάδοση του σεξισμού, ειδικά της σεξιστικής ρητορικής μίσους, σε ένα μεγάλο κοινό, παρόλο που οι ρίζες του σεξισμού δε βρίσκονται στην τεχνολογία, αλλά στις επίμονες ανισότητες μεταξύ των φύλων. Επιπλέον, τα κοινωνικά φαινόμενα, όπως η εκστρατεία #MeToo και η σειρά ενεργειών και μέτρων πολιτικής που ξεκίνησαν σε διάφορα μέρη του κόσμου (από το 2017 και μετά), συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, βοήθησαν να ριχθεί φως στην πανταχού παρουσία του σεξισμού και στην ανάγκη για αυστηρότερα μέτρα για την καταπολέμησή του.

Ο σεξισμός και η σεξιστική συμπεριφορά έχουν τις ρίζες τους και ενισχύουν τα στερεότυπα των φύλων. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι «η στερεοτυπική αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας έγκειται στο γεγονός ότι απαγορεύει την εξατομικευμένη αξιολόγηση της ικανότητας και των αναγκών της»³. Τα έμφυλα στερεότυπα ενισχύουν αρνητικά τις ανισότητες των κοινωνικών δομών εξουσίας και την κατανομή των πόρων μεταξύ γυναικών και ανδρών. Το επίμονο χάσμα αμοιβών μεταξύ των φύλων και το χάσμα στις συντάξεις στα κράτη μέλη αποτελούν εν προκειμένω χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Έτσι, τα στερεότυπα των φύλων αποτελούν κοινωνικές κατασκευές των "κατάλληλων" ρόλων για τις γυναίκες και τους άνδρες, οι οποίες καθορίζονται από πολιτισμικές προκαταλήψεις, έθιμα, παραδόσεις και σε πολλές περιπτώσεις ερμηνείες των θρησκευτικών πεποιθήσεων και πρακτικών. Οι γυναίκες που αμφισβητούν ή αποκλίνουν από αυτό που θεωρείται ως η "σωστή" θέση τους στην κοινωνία, μπορεί να αντιμετωπίσουν τον σεξισμό και τον μισογυνισμό και οι άνδρες που αμφισβητούν τις κυρίαρχες αντιλήψεις για τον ανδρισμό μπορεί να βρεθούν αντιμέτωποι με το σεξισμό.

Διατομεακές διακρίσεις, καταστάσεις ευάλωτων σημείων και επιβαρυντικές περιστάσεις

Οι γυναίκες και οι άνδρες ενδέχεται να αντιμετωπίζουν διαφορετικές και διατομεακές μορφές σεξισμού, οι οποίες βασίζονται σε μια σειρά άλλων παραγόντων, που περιλαμβάνουν (αλλά δεν περιορίζονται), την εθνοτική ή μειονοτική καταγωγή ή το καθεστώς της/του αυτόχθονα, την ηλικία, τη θρησκεία, το καθεστώς γυναικας ή άνδρα πρόσφυγα ή μετανάστριας/στη, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση, την κοινωνική προέλευση, την ταυτότητα φύλου, το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την έκφραση σεξουαλικότητας. Μπορεί να βρίσκονται σε πιο ευάλωτες καταστάσεις ή να αποτελούν στόχο

³ Αίτηση αρ 17484/15 Carvalho Pinto de Sousa Morais vs Portugal, απόφαση ημερ. 25 Ιουλίου 2017 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, παράγραφος 46.

διαφορετικών πράξεων σεξισμού σε διαφορετικά περιβάλλοντα, όπως νεαρές γυναίκες και γυναίκες που δραστηριοποιούνται κυρίως σε ανδροκρατούμενο περιβάλλον, για παράδειγμα σε επιχειρήσεις, στον χρηματοπιστωτικό τομέα, το στρατό ή την πολιτική. Οι γυναίκες σε θέσεις ισχύος ή εξουσίας, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων προσώπων, αποτελούν επίσης ιδιαίτερους στόχους για το σεξισμό, καθώς θεωρούνται ότι έχουν απομακρυνθεί από τις κοινωνικές αντιλήψεις που αποκλείουν τις γυναίκες από τη δημόσια σφαίρα ή εξουσία. Μεσοφυλικά (intersex) και διεμφυλικά (transsexual) άτομα αντιμετωπίζουν επίσης πρόσθετες και / ή αυξημένες προκλήσεις όσον αφορά το σεξισμό.

Ορισμένες περιστάσεις μπορούν να αυξήσουν τη σοβαρότητα ή την επίδραση της σεξιστικής συμπεριφοράς ή να επηρεάσουν την ικανότητα του θύματος να αντιδράσει. Αυτές οι επιβαρυντικές περιστάσεις υπάρχουν όταν οι σεξιστικές πράξεις ή λέξεις λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο μιας ιεραρχικής σχέσης ή σχέσης εξάρτησης, ιδίως στο εργασιακό, εκπαιδευτικό ή ιατρικό περιβάλλον, στο πλαίσιο (δημόσιων) υπηρεσιών ή εντός εμπορικών σχέσεων. Ο σεξισμός είναι ιδιαίτερα επιζήμιος όταν ο/η αυτουργός βρίσκεται σε θέση εξουσίας, κύρους ή επιρροής όπως οι πολιτικοί, οι διαμορφωτές κοινής γνώμης ή οι επικεφαλής επιχειρήσεων, άνδρες και γυναίκες. Ένας άλλος επιβαρυντικός παράγοντας είναι όταν ο αντίκτυπος, ή δυνητικός αντίκτυπος, των σεξουαλικών λόγων ή πράξεων είναι εκτεταμένος, συμπεριλαμβανομένων των μέσων μετάδοσης, της χρήσης των κοινωνικών ή συμβατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και του βαθμού επαναληπτικότητάς τους.

I. Γενικά εργαλεία και μέτρα αντιμετώπισης του σεξισμού

Ο πρωταρχικός σκοπός των μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού είναι να προκαλέσει συμπεριφορικές και πολιτιστικές αλλαγές σε ατομικό, θεσμικό και διαρθρωτικό επίπεδο.

Τα εργαλεία πρόληψης και καταπολέμησης του σεξισμού μπορούν να περιλαμβάνουν νομοθετικά, εκτελεστικά, διοικητικά, δημοσιονομικά και ρυθμιστικά μέσα, επιπρόσθετα προς τα σχέδια, τις πολιτικές και τα προγράμματα. Τα κράτη πρέπει να επιλέξουν τα εργαλεία που ταιριάζουν καλύτερα στο δικό τους πλαίσιο και στο στόχο της συγκεκριμένης δράσης τους. Απαιτούνται διαφορετικά εργαλεία για την αντιμετώπιση, αφενός, της μη συνειδητής μεροληψίας και, αφετέρου, της σκόπιμης σεξιστικής συμπεριφοράς. Η πρώτη μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω της ευαισθητοποίησης, της κατάρτισης και της εκπαίδευσης, ενώ απαιτούνται ισχυρότερα μέτρα για την εξάλειψη της σκόπιμης και επίμονης σεξιστικής συμπεριφοράς και σεξιστικής ρητορικής μίσους. Νομοθεσία που αντιμετωπίζει το σεξισμό, συμπεριλαμβανομένης της παράθεσης ορισμών, ένας οδηγός χρήσης και η αναφορά των τρόπων προσφυγής και αποζημίωσης των θυμάτων, καθώς και των κινδύνων και των συνεπειών για τους/τις δράστες, αποτελούν σημαντικές επιλογές που πρέπει να εξεταστούν⁴.

Τα κράτη πρέπει να χρησιμοποιούν τα υφιστάμενα εργαλεία και να διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή τους ή να έχουν διαθέσιμα νέα εργαλεία για την πρόληψη και την προστασία έναντι της σεξιστικής συμπεριφοράς, όπου χρειάζεται, για τη δίωξη και τιμωρία των παραβατών και την αποζημίωση των θυμάτων.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα για τη στήριξη της εφαρμογής της παρούσας Σύστασης.

I.A. Νομοθεσία και πολιτικές

I.A.1. Να εξετάσουν νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που καταδικάζουν το σεξισμό και καθορίζουν και τιμωρούν τη σεξιστική ρητορική μίσους.

I.A.2. Η διατομεακότητα, οι διαφορές μεταξύ των γυναικών, οι καταστάσεις που καθιστούν τις γυναίκες

---

⁴ Για παράδειγμα το εγχειρίδιο "Anti-Sexisme- Mode d' emploi", Institut pour l'egalite de femmes et des hommes, Belgium, που είναι διαθέσιμο στη γαλλική γλώσσα στη διεύθυνση: https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/79%20-%20Anti-sexisme%20mode%20emploi_FR.pdf.

ευάλωτες και οι επιβαρυντικές περιστάσεις είναι ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη κατά την χάραξη της νομοθεσίας και των πολιτικών για την καταπολέμηση του σεξισμού.

I.A.3. Η ανάπτυξη και επένδυση σε μια ολοκληρωμένη δημόσια υποδομή που να χρησιμεύει ως πλατφόρμα για την ενδυνάμωση των γυναικών και την ισότητα των φύλων και την ανάπτυξη ενός πλαισίου πολιτικής για την εξάλειψη του σεξισμού και των στερεοτύπων που εισάγουν διακρίσεις λόγω φύλου, με στοχοθεσία, σημεία αναφοράς, χρονοδιαγράμματα, δείκτες προόδου και αποτελεσμάτων και μηχανισμό παρακολούθησης και αξιολόγησης για την εκτίμηση του αντίκτυπου των μέτρων που έχουν ληφθεί.

I.A.4. Να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως των γυναικείων μη κυβερνητικών οργανώσεων, των θρησκευτικών και κοινοτικών ηγετών, των δικηγορικών και δικαστικών επαγγελματιών συνδικαλιστικών ενώσεων, στο σχεδιασμό πολιτικών και νομικών πλαισίων για την καταπολέμηση του σεξισμού, προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία και να διασφαλιστεί η εμπλοκή τους στην εφαρμογή αυτών των μέτρων.

I.A.5. Να αναγνωρίσουν, να ενθαρρύνουν και να στηρίξουν, σε όλα τα επίπεδα, το έργο των αντίστοιχων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα γυναικείων μη κυβερνητικών οργανώσεων, που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση του σεξισμού σε όλους τους τομείς (ιδίως εκείνες που καλύπτονται στο τμήμα III κατωτέρω) και να καθιερώσουν αποτελεσματική συνεργασία με αυτές τις οργανώσεις.

I.A.6. Να ενθαρρύνουν τους αρμόδιους δημόσιους οργανισμούς και υπηρεσίες, όπως είναι οι διαμεσολαβητές/διαμεσολαβήτριες (ombuds-persons), οι επιτροπές ισότητας, οι νομοθετικές συνελεύσεις/σώματα, οι εθνικές επιτροπές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δημόσιες επιχειρήσεις και οι αρχές υποβολής καταγγελιών, ώστε να καταρτίσουν και να εφαρμόζουν κώδικες συμπεριφοράς ή κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σεξισμό, σύμφωνα με μια συνολική πολιτική για την εξάλειψη του σεξισμού και να παράσχουν επαρκείς πόρους για τέτοιες δραστηριότητες.

I.A.7. Να εξετάσουν το ενδεχόμενο ορισμού ενός φορέα για την ισότητα των φύλων ή άλλου επίσημου θεσμικού οργάνου με αρμοδιότητα την παρακολούθηση και αξιολόγηση πολιτικών και μέτρων για την εξάλειψη του σεξισμού στη δημόσια και ιδιωτική ζωή. Αυτός ο φορέας θα πρέπει να διαθέτει την απαιτούμενη εξουσία και τους πόρους για την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων.

I.A. 8. Να παράσχουν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέσα στα θύματα σεξιστικής συμπεριφοράς.

I.A.9. Να θέσουν σε εφαρμογή προγράμματα κατάρτισης για όσες/ους εργάζονται με θύματα και δράστες εγκλημάτων που συνδέονται με το φύλο και με σεξουαλικά εγκλήματα.

I.A.10. Να εξετάσουν την επιβολή μη ποινικών κυρώσεων, όπως για παράδειγμα την απόσυρση των χρηματοδοτικών και άλλων μορφών υποστήριξης από δημόσιους φορείς ή άλλους οργανισμούς που δεν καταγγέλλουν το σεξισμό, τη σεξιστική συμπεριφορά και ιδίως τη σεξιστική ρητορική μίσους.

I.B. Μέτρα ευαισθητοποίησης

1.B.1. Να ενθαρρύνουν τις γρήγορες αντιδράσεις δημόσιων προσώπων, ιδιαίτερα πολιτικών, θρησκευτικών, οικονομικών και ηγετών κοινοτήτων, και άλλων που είναι σε θέση να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη, να καταδικάσουν τον σεξισμό και τη σεξιστική συμπεριφορά και να ενισχύσουν τις αξίες της ισότητας των φύλων.

I.B.2. Να ξεκινήσουν, στηρίξουν και χρηματοδοτήσουν την έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής έρευνας σε όλα τα κράτη μέλη, η οποία να παρέχει συστηματικά και αναλυτικά στοιχεία διαχωρισμένα κατά φύλο και ηλικία, σχετικά με τη συχνότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις του σεξισμού και των εκδηλώσεών του, συμπεριλαμβανομένων του σεξισμού και της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας, της σεξιστικής ρητορικής μίσους, των θυμάτων-στόχων, των δραστών, των τρόπων

μετάδοσης, της ανταπόκρισης των μέσων ενημέρωσης και του κοινού. Να διαχέουν ευρέως και σε τακτική βάση τέτοια δεδομένα προς τις αρμόδιες δημόσιες αρχές, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και το κοινό.

I.B.3. Να καταναείμουν πόρους για τη χρηματοδότηση αποτελεσματικών εκστρατειών επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης σχετικά με τη διασύνδεση του σεξισμού με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών και να χρηματοδοτούν οργανώσεις που υποστηρίζουν τα θύματα.

I.B.4. Να σχεδιάσουν, να εφαρμόσουν και να προωθήσουν σε τακτική βάση εθνικές πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης σε όλα τα επίπεδα και μέσα από ποικίλα μέσα ενημέρωσης (για παράδειγμα, παραγωγή εγχειριδίων, κατευθυντήριων γραμμών, βίντεο κλιπ που διατίθενται στο διαδίκτυο και στα παραδοσιακά μέσα, καθιέρωση εθνικής ημέρας κατά του σεξισμού, δημιουργία μουσείων για την ισότητα των φύλων και τα δικαιώματα των γυναικών). Αυτές οι πρωτοβουλίες θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης του κοινού, ιδίως των γονέων, για τις διάφορες μορφές σεξισμού, που περιλαμβάνουν φαινόμενα όπως το «mansplaining»⁵ για τον τρόπο πρόληψης και αντίδρασης στο σεξισμό και για τη ζημιά που προκαλεί στα άτομα και την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων κοριτσιών και αγοριών.

I.B.5. Να διασφαλίσουν το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικά προσαρμοσμένης και διαρκούς εκπαίδευσης και κατάρτισης για εκπαιδευτικούς όλων των τομέων και επιπέδων εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και για το προσωπικό που ασχολείται με το ανθρώπινο δυναμικό σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και σε φορείς επαγγελματικής κατάρτισης (π.χ. στα μέσα ενημέρωσης, τους επαγγελματίες στρατιωτικούς, το ιατρικό προσωπικό και τους νομικούς και τις σχολές λογιστικής, μανατζμεντ και διοίκησης επιχειρήσεων), σχετικά με την ισότητα των φύλων, την έννοια των στερεοτύπων φύλου, τον τρόπο αναγνώρισης και αντιμετώπισης του σεξισμού, των προκαταλήψεων και της μεροληψίας καθώς και του τρόπου αντιμετώπισης των στερεοτύπων.

I.B.6. Να διασφαλίσουν ότι γίνεται αξιολόγηση των σχολικών εγχειριδίων, του εκπαιδευτικού υλικού και των μεθόδων διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται από/για μαθητές/μαθήτριες όλων των ηλικιακών ομάδων και σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης (αρχίζοντας από την προσχολική εκπαίδευση) για σεξιστική γλώσσα, εικονογραφήσεις και έμφυλα στερεότυπα και να τα αναθεωρήσουν ώστε να προωθούν ενεργά την ισότητα των φύλων⁶.

I.B.7. Να προωθήσουν μια οπτική ισότητας των φύλων, καθώς και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης για την αντιμετώπιση του σεξισμού ως προς το περιεχόμενο, τη γλώσσα και τις εικονογραφήσεις παιχνιδιών, κόμικς, βιβλίων, τηλεόρασης, βίντεο και άλλων ηλεκτρονικών παιχνιδιών, διαδικτυακού περιεχομένου και ταινιών, συμπεριλαμβανομένης της πορνογραφίας, τα οποία διαμορφώνουν τη στάση, τη συμπεριφορά και την ταυτότητα των κοριτσιών και των αγοριών.

I.B.8. Να προωθήσουν και να διεξαγάγουν σε τακτική βάση εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με την κατασκευή θηλυκότητας και αρρενωπότητας και το τι σημαίνει να είσαι γυναίκα / κορίτσι και άντρας / αγόρι στη σύγχρονη κοινωνία, για παράδειγμα μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των ελεύθερων δημόσιων διαλέξεων και συζητήσεων.

I.B.9. Να ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών (π.χ. δημοσιογράφων, εκπαιδευτικών, οργάνων επιβολής του νόμου) και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για τον προσδιορισμό και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού.

⁵ Mansplain (ρήμα, ανεπίσημο): (για έναν άνδρα) να εξηγεί κάτι σε μια γυναίκα με τρόπο που θεωρείται συγκαταβατικός, προστατευτικός, με υπερβολική αυτοπεποίθηση, υπεραπλουστευμένος ή που υποθέτει ότι η συνομιλητριά του δεν έχει γνώση του θέματος.

⁶ CEDAW, το Άρθρο 10.γ απαιτεί την εξάλειψη "κάθε στερεοτύπου αντίληψης για τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης ... ειδικότερα, με την αναθεώρηση σχολικών βιβλίων και σχολικών προγραμμάτων και την προσαρμογή των διδακτικών μεθόδων".

I. B.10. Να δημιουργήσουν δομές προσβάσιμες σε όλους/όλες, και ιδιαίτερα τους/τις νέους/νέες, για να τους/τις παρέχουν συμβουλές εμπειρογνομόνων σχετικά με τον τρόπο πρόληψης, καταπολέμησης και αντιμετώπισης του σεξισμού.

II. Ειδικά εργαλεία και μέτρα αντιμετώπισης του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς σε στοχευμένους τομείς

Ορισμένα πεδία δραστηριότητας είναι ιδιαίτερα επιρρεπή σε πράξεις σεξισμού και / ή σε συγκεκριμένες μορφές σεξιστικής συμπεριφοράς. Είναι συνεπώς κρίσιμης σημασίας να ληφθούν στοχοθετημένα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού σε αυτούς τους τομείς, πέραν των γενικά εφαρμοζόμενων μέτρων και εργαλείων που αναφέρονται στο προηγούμενο τμήμα.

II.A. Γλώσσα και επικοινωνίες

Η γλώσσα και η επικοινωνία αποτελούν βασικά συστατικά της ισότητας των φύλων και "δεν πρέπει να εκπροσωπούν την ηγεμονία του αρσενικού μοντέλου"⁷. Η μη στερεοτυπική επικοινωνία είναι ένας καλός τρόπος εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης και πρόληψης της σεξιστικής συμπεριφοράς. Περιλαμβάνει την εξάλειψη σεξιστικών εκφράσεων, τη χρήση τίτλων αρσενικού ή θηλυκού ή ουδέτερου γένους σε τίτλους ή τη χρήση θηλυκών και αρσενικών ή τύπων ουδέτερου γένους όταν προσφωνείται μια ομάδα, διαφοροποιώντας την αντιπροσώπευση γυναικών και ανδρών και διασφαλίζοντας την ισότητα στις οπτικές και άλλες αναπαραστάσεις.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.A.1. Να επιβεβαιώσουν και να εφαρμόσουν τις υφιστάμενες σχετικές συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης R (90) 4 για την εξάλειψη του σεξισμού από τη γλώσσα και της Σύστασης CM / Rec (2007) 17 σχετικά με τα πρότυπα και τους μηχανισμούς ισότητας των φύλων, η οποία υπογραμμίζει ότι "οι δράσεις των κρατών μελών πρέπει να στοχεύουν στην προώθηση της χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας σε όλους τους τομείς, ιδίως στον δημόσιο τομέα".

II.A.2. Να αναλάβουν μια συστηματική εξέταση όλων των νόμων, κανονισμών, πολιτικών κλπ., για τη σεξιστική γλώσσα και την εξάρτηση από τις παραδοχές και τα στερεότυπα με βάση το φύλο, με σκοπό την αντικατάστασή τους με ορολογία που είναι ευαίσθητη σε θέματα φύλου. Η ορθή πρακτική περιλαμβάνει την εκπόνηση πρακτικών οδηγιών για τη γλώσσα και την επικοινωνία που είναι μη σεξιστική και χωρίς στερεότυπα φύλου για χρήση σε έγγραφα της δημόσιας διοίκησης.

II.B. Διαδίκτυο, κοινωνικά μέσα και σεξιστική ρητορική μίσους

Ο σεξισμός στο διαδίκτυο μαστιάζει ολόκληρη την Ευρώπη, με τις γυναίκες να πλήττονται δυσανάλογα – ιδιαίτερα νεαρές γυναίκες και κορίτσια, γυναίκες δημοσιογράφοι, πολιτικοί, δημόσια πρόσωπα και υπερασπίστριες/υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών. Μια πτυχή του σεξισμού στο διαδίκτυο είναι τα αρνητικά σχόλια πάνω σε απόψεις ή γνώμες που εκφράζονται. Ενώ οι επιθέσεις εναντίον ανδρών βασίζονται συχνότερα στις επαγγελματικές τους απόψεις ή ικανότητες, οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να υποστούν σεξιστική και σεξουαλική κακοποίηση και ύβρεις, η ακρότητα των οποίων μπορεί να μεγεθυνθεί από την ανωνυμία που προσφέρει το Διαδίκτυο. Οι διαδικτυακές επιθέσεις όχι μόνο επηρεάζουν την αξιοπρέπεια των γυναικών, αλλά μπορούν επίσης να εμποδίζουν τις γυναίκες, ακόμη και στο χώρο εργασίας, να εκφράζουν τις απόψεις τους και να έχουν ως τελικό αποτέλεσμα την απομάκρυνσή τους από το χώρο του διαδικτύου, υπονομεύοντας το δικαίωμα στην ελευθερία του λόγου και της γνώμης σε μια δημοκρατική κοινωνία, περιορίζοντας τις επαγγελματικές ευκαιρίες και αμβλύνοντας το δημοκρατικό έλλειμμα σε θέματα φύλου. Μια άλλη πτυχή είναι ότι η ψηφιακή εποχή έχει εμβαθύνει τον

---

⁷ Σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών Rec (2003) 3 σχετικά με την ισορροπημένη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη λήψη πολιτικών και δημοσίων αποφάσεων. Αιτιολογική έκθεση.

ήδη έντονο έλεγχο στον οποίο υποβάλλονται το γυναικείο σώμα, ο λόγος και ο ακτιβισμός των γυναικών. Επιπλέον, η σεξιστική κατάχρηση των κοινωνικών μέσων - όπως η ανάρτηση οπτικού υλικού προσωπικών στιγμών χωρίς τη συγκατάθεση των εικονιζόμενων - αποτελούν μια μορφή βίας που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν μέσα για την ελευθερία της έκφρασης και την προώθηση της ισότητας των φύλων, αλλά παράλληλα επιτρέπουν την έκφραση υβριστικών σκέψεων και την εκδήλωση καταχρηστικών/κακοποιητικών συμπεριφορών. Ενώ η ρατσιστική ρητορική μίσους αναγνωρίζεται ως αντίθετη προς τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ίδιο δεν ισχύει πάντοτε για τη σεξιστική ή μισογυνιστική ρητορική μίσους και οι υφιστάμενες πολιτικές και η νομοθεσία σε όλα τα επίπεδα δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν επαρκώς το ζήτημα αυτό. Ως εκ τούτου, όταν πρόκειται για την επιβολή ποινικών κυρώσεων, τα κράτη ενθαρρύνονται να αναλάβουν την ευθύνη για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και να διασφαλίσουν ότι οι ίδιοι κανόνες εφαρμόζονται και για τη σεξιστική ρητορική μίσους, όπως εκείνοι που αναπτύχθηκαν για τη ρατσιστική ρητορική μίσους.

Επιπλέον, η τεχνητή νοημοσύνη δημιουργεί ειδικές προκλήσεις όσον αφορά την ισότητα των φύλων και τα στερεότυπα των φύλων. Η χρήση αλγορίθμων μπορεί να μεταδώσει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα στερεότυπα φύλου και ως εκ τούτου μπορεί να συμβάλει στη διαίωνιση του σεξισμού.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα.

II.B.1. Να εφαρμόσουν νομοθετικά μέτρα που να καθορίζουν και να ποινικοποιούν περιστατικά σεξιστικής ρητορικής μίσους, εφαρμόσιμα σε όλα τα μέσα ενημέρωσης, καθώς και διαδικασίες παρακολούθησης και καταγραφής και κατάλληλες κυρώσεις. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν πιο δραστικές διαδικασίες ανίχνευσης και καταγραφής της σεξιστικής ρητορικής μίσους σε σχέση με όλα τα μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων του Διαδικτύου και των νέων μέσων.

II.B.2. Να καθιερώσουν και να προωθήσουν προγράμματα (συμπεριλαμβανομένων λογισμικών) για παιδιά, νέους/νέες, γονείς και εκπαιδευτικούς, με σκοπό την παροχή συμβουλών και την καλλιέργεια παιδείας στα παιδιά σχετικά με την ασφαλή και κριτική χρήση των ψηφιακών μέσων και την κατάλληλη ψηφιακή συμπεριφορά. Αυτό θα πρέπει να γίνει μέσω σχολικών προγραμμάτων σπουδών και μέσω της εκπόνησης εγχειριδίων και ενημερωτικών δελτίων για το τι συνιστά σεξιστική συμπεριφορά, ανεπιθύμητη ανταλλαγή υλικού στο διαδίκτυο και με κατάλληλες απαντήσεις, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο που λαμβάνουν υπόψη την ισότητα των δύο φύλων. Να διασφαλίσουν την ευρεία διάχυση τέτοιου υλικού.

II.B.3. Να αναπτύξουν εκστρατείες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης για τη σεξιστική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τις απειλές στο διαδίκτυο και τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι/νέες (π.χ. εκβιασμός, απαιτήσεις για χρήματα ή ανεπιθύμητη ανάρτηση προσωπικών φωτογραφιών) με πρακτική βοήθεια για τον τρόπο πρόληψης και αντιμετώπισης τέτοιων καταστάσεων.

II.B.4. Να διεξάγουν εκστρατείες που απευθύνονται στο ευρύ κοινό σχετικά με τους κινδύνους, τις ευκαιρίες, τα δικαιώματα και τις ευθύνες που σχετίζονται με τη χρήση των νέων μέσων.

II.B.5. Να δημιουργήσουν διαδικτυακό υλικό πληροφόρησης που να παρέχει συμβουλές από ειδικούς για τον τρόπο αντιμετώπισης του σεξισμού στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών για την άμεση αναφορά / απομάκρυνση βλαβερού ή ανεπιθύμητου υλικού.

II.B.6. Να διεξαγάγουν σε τακτική βάση μελέτες και να συγκεντρώσουν διαχωρισμένα κατά φύλο και ηλικία στοιχεία αναφορικά με το σεξισμό στο διαδίκτυο και τη διαδικτυακή βία και να διαχύσουν τα αποτελέσματα ανάλογα με την περίπτωση.

I1.B.7. Να ενσωματώσουν τη διάσταση της ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές, τα προγράμματα και

την έρευνα σε σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη, προκειμένου να αποφευχθούν οι πιθανοί κίνδυνοι της τεχνολογίας για τη διαίωνηση του σεξισμού και των έμφυλων στερεότυπων και να εξεταστεί πώς η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να βοηθήσει στην μείωση του έμφυλου χάσματος και στην εξάλειψη του σεξισμού. Αυτό περιλαμβάνει μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής γυναικών και κοριτσιών στον τομέα της πληροφορικής και της τεχνολογίας ως φοιτητριών, επαγγελματιών και φορέων λήψης αποφάσεων. Ο σχεδιασμός αλγορίθμων και εργαλείων που στηρίζονται σε δεδομένα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη δυναμική των έμφυλων σχέσεων και ρόλων. Πρέπει να βελτιωθεί η διαφάνεια γύρω από αυτά τα θέματα και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τη δυνητική έμφυλη μεροληψία στα μεγάλα δεδομένα (big data). Θα πρέπει να δοθούν λύσεις για καλύτερη λογοδοσία.

II.Γ. Μέσα ενημέρωσης, διαφημίσεις και άλλα προϊόντα και υπηρεσίες επικοινωνίας

Ο σεξισμός στα μέσα μαζικής ενημέρωσης - ηλεκτρονικά, έντυπα, οπτικά και ακουστικά - δημιουργεί ένα περιβάλλον που ανέχεται και υποτιμά τον «καθημερινό» σεξισμό. Αυτός εκδηλώνεται μέσω:

- σεξουαλικών, σεξουαλικοποιημένων και φυλετικοποιημένων αναπαραστάσεων και αντικειμενοποίησης γυναικών, ανδρών, κοριτσιών και αγοριών, συμπεριλαμβανομένων των διαφημίσεων, των ταινιών, της τηλεόρασης, των βιντεοπαιχνιδιών και του πορνογραφικού υλικού.
- υβριστικών ή υποτιμητικών αναφορών σχετικά με την εξωτερική εμφάνιση, το ντύσιμο και τη συμπεριφορά γυναικών, αντί της ισορροπημένης και εμπειριστατωμένης συζήτησης της γνώμης και των απόψεων τους.
- των αναφορών και της απεικόνισης γυναικών και ανδρών σε στερεοτυπικούς ρόλους μέσα στην οικογένεια και την κοινότητα.
- της αναπαραγωγής και διαίωνησης των στερεοτύπων φύλου σε σχέση με τα θύματα έμφυλης βίας.
- της μη ισορροπημένης εκπροσώπησης και της έλλειψης ουσιαστικής συμμετοχής των γυναικών σε διάφορους επαγγελματικούς και ενημερωτικούς ρόλους (εμπειρογνώμονες, σχολιάστριες), ιδίως όσον αφορά τις γυναίκες μέλη μειονοτήτων⁸.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.Γ.1. Να θεσπίσουν νομοθεσία που να απαγορεύει το σεξισμό στα μέσα ενημέρωσης και τη διαφήμιση και να ενθαρρύνουν την παρακολούθηση και την επιβολή τέτοιων μέτρων.

II.Γ.2. Να προωθήσουν τη συμπερίληψη των εκφράσεων σεξισμού στους νόμους περί δυσφήμισης.

II.Γ.3. Να προωθήσουν και να υποστηρίξουν τη συμμετοχή των τομέων της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της διαφήμισης στην ετοιμασία, υιοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών αυτορρύθμισης και μηχανισμών για την εξάλειψη του σεξισμού, συμπεριλαμβανομένης της σεξιστικής ρητορικής μίσους σε κάθε τομέα.

II.Γ.4. Να ενισχύσουν το ρόλο των φορέων παρακολούθησης των ΜΜΕ και διαφήμισης στην αντιμετώπιση του σεξισμού.

II.Γ.5. Να ενθαρρύνουν την ίδρυση ενός φορέα αρμόδιου να δέχεται, να αναλύει και να εξετάζει τις καταγγελίες σχετικά με το σεξισμό στα μέσα ενημέρωσης και στη διαφήμιση και να έχει την εξουσία να απαιτεί απόσυρση ή αναθεώρηση του σεξιστικού περιεχομένου ή των διαφημίσεων.

---

⁸ Βλέπε τα πορίσματα και τις συστάσεις του Συνεδρίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Μέσα Ενημέρωσης και την Εικόνα των Γυναικών (Άμστερνταμ 4-5 Ιουλίου 2013). Βλέπε την έκθεση του Συνεδρίου στο <https://rm.coe.int/1680590587>.

11.Γ. 6. Να ενθαρρύνουν τους αρμόδιους φορείς, όπως είναι οι επιτροπές για την ισότητα των φύλων ή τα εθνικά ιδρύματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, να εισαγάγουν στρατηγικές εκπαίδευσης και κατάρτισης και εργαλεία για δημοσιογράφους και άλλους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας, για το πώς να αναγνωρίζουν το σεξισμό και πώς να προωθούν θετικές και μη στερεοτυπικές αναπαραστάσεις των γυναικών και των ανδρών στα μέσα ενημέρωσης και στη διαφήμιση, καθώς και πώς να προάγουν επικοινωνία που να είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο. Η υλοποίηση αυτών των πρόσθετων δραστηριοτήτων απαιτεί τη διάθεση επαρκών πόρων.

11.Γ.7. Να υποστηρίξουν την έρευνα σχετικά με την επικράτηση και τον αντίκτυπο σεξιστικών αναπαραστάσεων γυναικών και κοριτσιών στα μέσα ενημέρωσης και σε πορνογραφικό υλικό, το βαθμό στον οποίο αυτές αμβλύνουν τις έμφυλες ανισότητες και τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, καθώς και τις επιπτώσεις τους στη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική υγεία των γυναικών. Να διαθέσουν πόρους για τη χρηματοδότηση αποτελεσματικών εκστρατειών επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σχέση που συνδέει σεξισμό, απουσία ισότητας των φύλων και βία κατά γυναικών και κοριτσιών και να προωθήσουν θετικές και μη στερεοτυπικές αναπαραστάσεις γυναικών και ανδρών στα μέσα ενημέρωσης και στη διαφήμιση.

11.Γ.8. Να ενθαρρύνουν την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στις θέσεις λήψης αποφάσεων των μέσων ενημέρωσης και στη διαμόρφωση του περιεχομένου τους και τη δημιουργία βάσεων δεδομένων με γυναίκες εμπειρογνώμονες για όλα τα πεδία.

11.Γ.9. Να υιοθετήσουν θετικά μέτρα αριστείας και πρωτοπορίας στην προώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης φύλου, όπως ένα σύστημα βαθμολόγησης που να κατανέμει πρόσθετη χρηματοδότηση στα μέσα ενημέρωσης για την παραγωγή περιεχομένου ευαίσθητου σε θέματα φύλου.

11.Γ.10. Να ενθαρρύνουν την προώθηση θετικών εικόνων γυναικών που συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή και θετικών εικόνων ανδρών σε μη παραδοσιακούς ρόλους, όπως εκείνος του φροντιστή. Να παρέχουν κίνητρα ή ανταμοιβές σε περίπτωση καλών πρακτικών, για παράδειγμα μέσω δημόσιας χρηματοδότησης.

11.Γ.11. Να υποστηρίξουν και να προαγάγουν βέλτιστες πρακτικές μέσω του διαλόγου και της ανάπτυξης δικτύων και συνεργασιών μεταξύ φορέων των μέσων ενημέρωσης και ενδιαφερομένων προσώπων για την περαιτέρω καταπολέμηση του σεξισμού και των στερεοτύπων φύλου στο συγκεκριμένο τομέα.

11.Γ.12. Να υποστηρίξουν έργα που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των πολλαπλών και διατομεακών διακρίσεων κατά των γυναικών σε ευάλωτες καταστάσεις. Να εισαγάγουν κίνητρα για τα μέσα ενημέρωσης με σκοπό την προώθηση θετικών εικόνων γυναικών που ανήκουν σε εθνικές μειονοτικές και/ή μεταναστευτικές ομάδες.

II.Δ. ΧΩΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο σεξισμός στον εργασιακό χώρο παίρνει πολλές μορφές και είναι παρών στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Εκδηλώνεται μέσω σεξιστικών σχολίων και συμπεριφοράς που στοχεύει σε έναν/μία υπάλληλο ή μια ομάδα εργαζομένων. Ο σεξισμός στον εργασιακό χώρο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, υποτιμητικά σχόλια, αντικειμενοποίηση, σεξιστικό χιούμορ ή αστεία, υπερβολικά οικείες παρατηρήσεις, φίμωση ή παραγνώριση ανθρώπων, αδικαιολόγητα σχόλια για το ντύσιμο και την εξωτερική εμφάνιση, σεξιστική γλώσσα του σώματος, έλλειψη σεβασμού και ανδρικές πρακτικές που εκφοβίζουν ή αποκλείουν τις γυναίκες και ευνοούν τους άνδρες συναδέλφους⁹. Ο σεξισμός στον εργασιακό χώρο επηρεάζει την ισότητα

⁹ Ανώτερο Συμβούλιο για την επαγγελματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (2016), "Kit to act against sexism – Three tools for the world of work " (Φάκελος για ενέργειες κατά του σεξισμού- Τρία εργαλεία για τον κόσμο της εργασίας", διατίθεται στη διεύθυνση <https://rm.coe.int/16806fbc1e>.

και την αξιοπρέπεια στην εργασία¹⁰.

Οι σεξιστικές υποθέσεις/παραδοχές που βασίζονται σε παραδοσιακούς ρόλους των φύλων μπορεί να οδηγήσουν στην πεποίθηση ότι οι γυναίκες, ως μητέρες ή μελλοντικές μητέρες ή φροντίστριες, είναι λιγότερο αξιόπιστες συναδέλφισσες και υπάλληλοι. Αντίστροφα ενδέχεται να υπάρχει εχθρότητα έναντι των μητέρων που δεν επιλέγουν να μείνουν στο σπίτι ή, εναλλακτικά, μπορεί να αποκλείονται από σημαντικές ευκαιρίες προώθησης της σταδιοδρομίας τους και, ως εκ τούτου, της επαγγελματικής τους ζωής. Αυτό συμβάλλει στη δημιουργία μιας «αόρατης οροφής» (glass ceiling) που περιορίζει τις επαγγελματικές ευκαιρίες των γυναικών. Τέτοιες υποθέσεις/παραδοχές μπορούν επίσης να έχουν ως αποτέλεσμα σεξιστικά σχόλια σε βάρος ανδρών που αναλαμβάνουν ευθύνες φροντίδας άλλων προσώπων. Ορισμένα περιβάλλοντα εργασίας είναι ιδιαίτερα ανδροκρατούμενα, με υψηλό κίνδυνο δημιουργίας κουλτούρας σεξισμού. Επιπλέον, γυναίκες που κατέχουν θέσεις λήψης αποφάσεων ή θέσεις που θεωρείται ότι αμφισβητούν τη θεσμική «ανδροκρατούμενη» ιεραρχία μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στο σεξισμό. Παρομοίως και άνδρες μπορεί να βιώνουν σεξισμό σε τόπους εργασίας που κυριαρχούνται από γυναίκες, ή που απασχολούνται σε τυπικά "γυναικείες" εργασίες.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.Δ.1. Να αναθεωρήσουν την εργατική νομοθεσία προς την κατεύθυνση απαγόρευσης του σεξισμού και των σεξιστικών πράξεων στην εργασία και να προωθήσουν βέλτιστες πρακτικές, όπως ανάλυση κινδύνου, μέτρα περιορισμού και διαχείρισης του κινδύνου, μηχανισμοί υποβολής παραπόνων, επανορθωτικά μέτρα για τα θύματα και πειθαρχικά μέτρα μέσω διαδικασιών αστικού ή διοικητικού δικαίου.

II.Δ.2. Να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν τη συστηματική αναθεώρηση των κανόνων, των πολιτικών και των κανονιστικών ρυθμίσεων τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την υιοθέτηση κατάλληλων κωδίκων συμπεριφοράς που ενσωματώνουν μηχανισμούς υποβολής παραπόνων και πειθαρχικά μέτρα σε σχέση με το σεξισμό και τις σεξιστικές πράξεις. Αυτό θα πρέπει επίσης να αφορά και διατομεακές μορφές σεξισμού, όπως για παράδειγμα άτομα σε καθεστώς μετανάστη/στριας ή αναπηρίας.

II.Δ.3. Να ενθαρρύνουν ανεξάρτητα επαγγέλματα, επαγγελματικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις να υιοθετήσουν την καταπολέμηση του σεξισμού στο πλαίσιο των οργανώσεών τους, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών τους κανονισμών.

II.Δ.4. Να δημιουργήσουν και να διανείμουν ευρέως ένα εγχειρίδιο (toolkit) για την καταπολέμηση του σεξισμού, που να περιλαμβάνει σχετικές νομοθετικές διατάξεις και επεξηγήσεις για τα θεσμικά οφέλη της εξάλειψης του σεξισμού, καθώς και παραδείγματα σεξιστικών πράξεων και καλών πρακτικών για την εξάλειψη του σεξισμού. Οι εργοδότες/εργοδότριες και οι διευθυντές/διευθύντριες, οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων και το λοιπό αρμόδιο προσωπικό θα πρέπει να τυγχάνουν υπενθύμισης για την υποχρέωσή τους να εξαλείψουν τον σεξισμό στο χώρο εργασίας και για τα επανορθωτικά μέτρα που είναι διαθέσιμα για τα θύματα.

II.Δ.5. Να επιδιώξουν τη δέσμευση στο υψηλότερο επίπεδο (σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα) για την προώθηση μιας θεσμικής κουλτούρας που απορρίπτει το σεξισμό στο χώρο εργασίας, για παράδειγμα μέσω της χάραξης πολιτικών ισότητας, εσωτερικών κατευθυντήριων γραμμών και εκστρατειών για διάφορες μορφές σεξισμού και αποδόμησης των στερεοτύπων, μέσω της αύξησης του αριθμού των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων και του «σπασίματος της γυάλινης οροφής» (glass ceiling) μεταξύ άλλων μέσω προσωρινών ειδικών μέτρων, όπως είναι οι στόχοι και οι ποσοστώσεις.

---

¹⁰ Το άρθρο 26.2 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (αναθεωρημένο) απαιτεί από τα μέρη να «προωθήσουν την ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και την πρόληψη επαναλαμβανόμενων κατακριτών ή σαφώς αρνητικών και προσβλητικών ενεργειών που στρέφονται κατά μεμονωμένων εργαζομένων στο χώρο εργασίας ή σε σχέση με την εργασία και να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προστασίας των εργαζομένων από τη συμπεριφορά αυτή ».

II.Δ.6. Να επιδιώξουν τη δέσμευση στο υψηλότερο επίπεδο (σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα) για την προώθηση της ευαισθητοποίησης, της πληροφόρησης και της πρόληψης όσον αφορά τη σεξιστική συμπεριφορά και να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των εργαζομένων από τη συμπεριφορά αυτή.

II.E. Δημόσιος Τομέας

Ο σεξισμός στο δημόσιο τομέα και η εξάρτηση από τα στερεότυπα των φύλων μπορεί να οδηγήσει στην άρνηση παροχής δημόσιων υπηρεσιών και στην άνιση πρόσβαση σε πόρους. Ταυτόχρονα, οι γυναίκες που εργάζονται στο δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων των εκλεγμένων γυναικών ή των μελών οργάνων λήψης αποφάσεων, σε όλα τα επίπεδα, αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις όσον αφορά την αξιοπρέπεια, τη νομιμότητα και την εξουσία τους λόγω του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς¹¹.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.E.1. Να συμπεριλάβουν διατάξεις κατά του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς και γλώσσας στους εσωτερικούς κώδικες συμπεριφοράς και τους κανονισμούς, με κατάλληλες κυρώσεις, για όσους και όσες εργάζονται στο δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων των εκλεγμένων συνελεύσεων.

II.E.2. Να υποστηρίξουν πρωτοβουλίες και έρευνες που διεξάγονται από βουλευτές/βουλευτρίες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συνδικάτα ή ακτιβιστές/ακτιβίστριες, με σκοπό την αντιμετώπιση του σεξισμού στη δημόσια σφαίρα.

II.E.3. Να προωθήσουν τη συμπερίληψη διατάξεων για την ισότητα των φύλων στο εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο ως καλές πρακτικές σε δημόσιους διαγωνισμούς/δημόσιες συμβάσεις προμηθειών.

II.E.4. Να διασφαλίσουν την κατάρτιση υπαλλήλων του δημόσιου τομέα σχετικά με τη σημασία της μη-σεξιστικής συμπεριφοράς κατά την επαφή τους με το κοινό, καθώς και με συναδέλφους τους στο χώρο εργασίας. Η εκπαίδευση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει τον ορισμό του σεξισμού, τις διαφορετικές του εκφάνσεις, τρόπους αποδόμησης των έμφυλων στερεοτύπων και προκαταλήψεων και τρόπους αντιμετώπισής τους.

II.E.5. Να ενημερώσουν τους χρήστες και τις χρήστριες δημοσίων υπηρεσιών για τα δικαιώματά τους αναφορικά με σεξιστικές συμπεριφορές, για παράδειγμα μέσω εκστρατειών ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης και μέσω συστημάτων υποβολής αναφορών προκειμένου να εντοπίζονται και να επιλύονται πιθανά ζητήματα.

II.E.6. Να προαγάγουν την ενίσχυση και εφαρμογή εσωτερικών πειθαρχικών μέτρων για το σεξισμό στο δημόσιο τομέα και σε όλα τα όργανα λήψης αποφάσεων και τους πολιτικούς φορείς, για παράδειγμα μέσω της μείωσης ή της αναστολής αρμοδιοτήτων και χρηματοδότησης ή μέσω οικονομικών κυρώσεων.

II.ΣΤ. Τομέας της δικαιοσύνης

Ο σεξισμός και τα στερεότυπα φύλου στο πλαίσιο του αστικού, διοικητικού και ποινικού δικαίου και των συστημάτων επιβολής του νόμου αποτελούν εμπόδια στην απονομή της δικαιοσύνης. Μπορεί να οδηγήσουν τους/τις υπεύθυνους/υπεύθυνες για τη λήψη αποφάσεων σε αποφάσεις που στηρίζονται σε

---

¹¹ Για παράδειγμα, σύμφωνα με μια μελέτη του 2018 της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης και της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 85% των ερωτώμενων γυναικών βουλευτριών έχουν υποστεί ψυχολογική βία στο κοινοβούλιο. Γυναίκες βουλευτρίες κάτω των 40 ετών είχαν 40% περισσότερες πιθανότητες να παρενοχληθούν. Γυναίκες υπάλληλοι του κοινοβουλίου υπέστησαν περισσότερη σεξιστική βία από τις γυναίκες βουλευτρίες. Η πλειονότητα των κοινοβουλίων δεν διέθετε μηχανισμούς που να διευκολύνουν τις γυναίκες να μιλήσουν ανοικτά. Η μελέτη της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης και της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (2018), με τίτλο «Σεξισμός, παρενόχληση και βία κατά των γυναικών στα Κοινοβούλια στην Ευρώπη βρίσκεται στη διεύθυνση <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe>.

εσφαλμένες πληροφορίες ή σε αποφάσεις που συνεπάγονται διακρίσεις, οι οποίες βασίζονται περισσότερο σε προκατασκευασμένες αντιλήψεις και εγγενείς προκαταλήψεις παρά σε γεγονότα¹².

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.ΣΤ.1. Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας, θα πρέπει να διασφαλίσουν την τακτική και επαρκή κατάρτιση όλων των δικαστών, γυναικών και ανδρών, σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των φύλων, καθώς και για τη βλάβη που προκαλείται από τις έμφυλες προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και από τη χρήση σεξιστικής γλώσσας, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις βίας κατά γυναικών και κοριτσιών¹³.

II.ΣΤ.2. Να παρέχουν εκπαίδευση σε όλο το προσωπικό των αρχών επιβολής του νόμου σχετικά με το σεξισμό, το σεξισμό στον κυβερνοχώρο, τη σεξιστική ρητορική μίσους και τη βία κατά των γυναικών. Να διευκολύνουν τις καταγγελίες τέτοιας συμπεριφοράς στην Αστυνομία και να ενισχύσουν τις αστυνομικές εξουσίες σχετικά με την κατάσχεση τεκμηρίων και την εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων κακοποίησης μέσω διαδικτύου.

II.ΣΤ.3. Να ενθαρρύνουν τα εθνικά και διεθνή δικαστήρια να είναι δεκτικά στις παρεμβάσεις τρίτων και στις γνωμοδοτήσεις εμπειρογνομόνων σχετικά με θέματα που δεν είναι πολύ οικεία, όπως ο σεξισμός και τα στερεότυπα φύλου.

II.ΣΤ.4. Να διασφαλίσουν ότι τα συστήματα αναφοράς παραβιάσεων και πρόσβασης στην επιβολή του νόμου είναι ασφαλή, διαθέσιμα και κατάλληλα. Να μειώσουν τα οικονομικά βάρη ή άλλα αποτρεπτικά μέτρα που εμποδίζουν τα θύματα να κάνουν αναφορά ή να ασκήσουν δίωξη με τον προσήκοντα τρόπο. Να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου της επαναθυματοποίησης.

II.ΣΤ.5. Να ενθαρρύνουν νομικούς επαγγελματικούς φορείς να διοργανώνουν δημόσιες διαλέξεις και άλλες εκδηλώσεις για την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών νομικών και άλλων ενδιαφερομένων μερών σχετικά με το σεξισμό και τα στερεότυπα φύλου στο δικαστικό σύστημα.

II.Z. Εκπαιδευτικά ιδρύματα

Τα σεξιστικά μηνύματα διαμορφώνουν την κοινωνία μας, διαποτίζουν και αναπαράγονται από τα εκπαιδευτικά συστήματα, χώρους όπου πρέπει να τίθενται υπό αμφισβήτηση. Τα παιδιά και οι νέοι/νέες αφομοιώνουν τα έμφυλα στερεότυπα μέσω προγραμμάτων σπουδών, διδακτικού υλικού, συμπεριφοράς και γλώσσας¹⁴. Ο σεξισμός μπορεί να είναι ενσωματωμένος στην κουλτούρα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλες τις βαθμίδες, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μπορεί να λάβει πολλές μορφές, για παράδειγμα: ανοχή και υποβάθμιση σεξιστικών εικόνων, γλώσσας και εκφράσεων. Μη ανοχή σε συμπεριφορές που παρεκκλίνουν από αυτή που θεωρείται «τυπική» συμπεριφορά των φύλων. Μη αντιμετώπιση ασυνείδητων προκαταλήψεων από το προσωπικό και τους/τις μαθητές/μαθήτριες ή φοιτητές/φοιτήτριες. Απουσία ή ακατάλληλοι μηχανισμοί υποβολής παραπόνων και καταγραφής τους. Απουσία κυρώσεων για σεξουαλική παρενόχληση, συμπεριλαμβανομένης της παρενόχλησης από άλλους/άλλες μαθητές/μαθήτριες ή φοιτητές/φοιτήτριες. Αυτές οι ενσωματωμένες μορφές σεξισμού μπορεί να επηρεάσουν τις μεταγενέστερες επιλογές σχετικά με την εκπαίδευση, τη σταδιοδρομία και τον

¹² Σχέδιο Δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ενίσχυση της Ανεξαρτησίας και της Αμεροληψίας των Δικαστικών Αρχών" (CM (2016) 36 final), "πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για την καταπολέμηση των στερεοτύπων φύλου στο ίδιο το δικαστικό σώμα" (Δράση 2.4). ΟΗCHR, "Εξάλειψη των στερεοτύπων στη δικαιοσύνη - Ισοτιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη για γυναίκες σε υποθέσεις έμφυλης βίας", 9 Ιουνίου 2014.

¹³ Βλέπε: Συμβούλιο της Ευρώπης (2017), "Εγχειρίδιο Δικαστών και Εισαγγελέων για την Εξασφάλιση της Πρόσβασης των Γυναικών στη Δικαιοσύνη", που βρίσκεται στη διεύθυνση <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5>.

¹⁴ Βλέπε συμπεράσματα και συστάσεις του Συνεδρίου του Συμβουλίου της Ευρώπης "Καταπολέμηση των στερεοτύπων φύλου στην εκπαίδευση και μέσα από την εκπαίδευση" (Ελσίνκι, 9-10 Οκτωβρίου 2014). Για την έκθεση του Συνεδρίου πηγαίνετε στη διεύθυνση <https://rm.coe.int/1680590fe5>.

τρόπο ζωής. Τα κράτη φέρουν επίσης ευθύνη για τη διασφάλιση της λογοδοσίας των ιδιωτικών ιδρυμάτων για τις ενέργειές τους και δεν πρέπει να υπάρχουν εξαιρέσεις για ιδρύματα θρησκευτικής εκπαίδευσης.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.Z.1. Την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της Σύστασης CM / Rec (2007) 13 της Επιτροπής Υπουργών προς στα κράτη μέλη σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην εκπαίδευση.

II.Z.2. Τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης καθώς και της εξάλειψης του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς σε όλες τις πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών και κατευθυντήριων γραμμών για την υποβολή αναφορών, την αντιμετώπιση και την καταγραφή περιστατικών.

II. Z. 3. Την εφαρμογή και/ή υποστήριξη εκστρατειών για την καταπολέμηση του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και την επίδειξη μηδενικής ανοχής για τέτοια φαινόμενα, συμπεριλαμβανομένων των στερεοτύπων φύλου και του εκφοβισμού (bullying), του διαδικτυακού εκφοβισμού, των σεξιστικών προσβολών και της έμφυλης βίας.

II.Z.4. Την οργάνωση εκδηλώσεων, μεταξύ άλλων μέσω κρατικών φορέων, οι οποίες θα αφορούν θέματα ισότητας των φύλων και τρόπους πρόληψης και καταπολέμησης του σεξισμού, των στερεοτύπων φύλου και της ασυνείδητης μεροληψίας του φύλου (unconscious gender bias) σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

II.Z.5. Την ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των φύλων στα προγράμματα προ-υπηρεσιακής και ενδο-υπηρεσιακής κατάρτισης του εκπαιδευτικού προσωπικού, και στα προγράμματα κατάρτισης του διευθυντικού προσωπικού των σχολείων.

Σε ό,τι αφορά στη μεθοδολογία διδασκαλίας, τα εργαλεία και τα προγράμματα σπουδών, οι κυβερνήσεις καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.Z.6. Να δημιουργήσουν κατευθυντήριες γραμμές για να διασφαλιστεί από την πρώιμη παιδική ηλικία η ενσωμάτωση μεθοδολογιών και εργαλείων διδασκαλίας για την ισότητα των φύλων, τη μη διάκριση και τα ανθρώπινα δικαιώματα στα προγράμματα σπουδών όλων των βαθμίδων δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης. Αυτό περιλαμβάνει την εκπαίδευση για τη συμπεριφορά στην ιδιωτική ζωή, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η αυτοπεποίθηση των παιδιών και να ενισχυθεί η υπευθυνότητα στις σχέσεις και τη συμπεριφορά τους - συμπεριλαμβανομένης της γνώσης των εννοιών της συγκατάθεσης και της θέσης προσωπικών ορίων. Τα αναλυτικά προγράμματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν κατάλληλη για την ηλικία, βασισμένη σε στοιχεία και επιστημονικά τεκμηριωμένη και ολοκληρωμένη εκπαίδευση για το σεξ και τη σεξουαλικότητα για κορίτσια και αγόρια. Τα αναλυτικά προγράμματα θα πρέπει επίσης να καλύπτουν διατομεακές μορφές σεξισμού, που αφορούν, για παράδειγμα, σε άτομα με αναπηρία ή σε καθεστώς μετανάστη/στριας.

II.Z.7. Να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ιστοσελίδας με πηγές, καλές πρακτικές, υλικό διδασκαλίας/μάθησης και ένα εγχειρίδιο που να βοηθά εκπαιδευτές/εκπαιδευτρίες, εκπαιδευτικούς και επιθεωρητές/ήτριες στην ανίχνευση και την εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων που υπάρχουν στα εκπαιδευτικά υλικά.

II.Z.8. Να προωθήσουν ειδικά προγράμματα και συμβουλευτική επαγγελματικής σταδιοδρομίας που υποστηρίζουν μαθητές και μαθήτριες σε εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές που δε βασίζονται σε έμφυλα στερεότυπα, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης του προσωπικού σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα και τις μη συνειδητές προκαταλήψεις.

II.H. Πολιτισμός και αθλητισμός

Ο σεξισμός εκδηλώνεται σε πολλές πτυχές της πολιτιστικής ζωής, ιδίως μέσω της μεγάλης διάδοσης των στερεοτύπων φύλου. Σύμφωνα με τη Διεθνή Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών

Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, η πολιτιστική ζωή περιλαμβάνει τον τρόπο διαβίωσης, τη γλώσσα, προφορική και γραπτή λογοτεχνία, μουσική και τραγούδι, μη λεκτική επικοινωνία, θρησκεία ή πεποιθήσεις, ιεροτελεστίες και τελετές, αθλητισμό και παιχνίδια, μεθόδους παραγωγής ή τεχνολογίας, φυσικά και τεχνητά περιβάλλοντα, σίτιση, ένδυση και στέγαση, τέχνη, έθιμα και παραδόσεις. Η τέχνη και ο πολιτισμός είναι βασικοί διαμορφωτές της συμπεριφοράς και των ρόλων των φύλων και είναι επομένως ζωτικής σημασίας στην αντιμετώπιση του σεξισμού σε αυτούς τους τομείς. Επιπλέον, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ο πολιτισμός, η θρησκεία, τα έθιμα ή οι παραδόσεις δε δικαιολογούν πράξεις βίας κατά γυναικών και κοριτσιών.

Τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν αναφορικά με την αθλητική ζωή περιλαμβάνουν: τη σεξιστική στάση των μέσων ενημέρωσης, των αθλητικών οργανώσεων, των προπονητών/τριών, των ιθυνόντων του αθλητισμού, των αθλητών/τριών κ.λπ., τις σεξιστικές αναπαραστάσεις γυναικών στον αθλητισμό, την υποτίμηση των αθλητικών επιτευγμάτων των γυναικών με την απεικόνισή τους σε στερεοτυπικούς ρόλους ή την υποτίμηση των αθλημάτων τους και το σεξισμό και τη σεξιστική ρητορική μίσους σε αθλητικές εκδηλώσεις.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.H.1. Να δημιουργήσουν και να προωθήσουν εργαλεία για την καταπολέμηση του σεξισμού στον πολιτιστικό και τον αθλητικό τομέα, όπως εκπαιδευτικό υλικό ή εργαλεία για χρήση γλώσσας και επικοινωνίας ευαίσθητων ως προς το φύλο.

II.H.2. Να επαναβεβαιώσουν και να εφαρμόσουν τις συστάσεις CM / Rec (2015) 2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον αθλητισμό και CM / Rec (2017) 9 της Επιτροπής Υπουργών στα κράτη μέλη σχετικά με την ισότητα των φύλων στον οπτικοακουστικό τομέα.

II.H.3. Να ενθαρρύνουν κορυφαίες προσωπικότητες του πολιτισμού και του αθλητισμού να διορθώνουν τις σεξιστικές παραδοχές τους ή να καταγγέλλουν τη σεξιστική ρητορική μίσους.

II.H.4. Να προτρέψουν τις αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και τα πολιτιστικά ιδρύματα σε όλα τα επίπεδα να ετοιμάσουν κώδικες δεοντολογίας για την πρόληψη του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς, οι οποίοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις για πειθαρχικά μέτρα. Να ενθαρρύνουν τη μηδενική ανοχή του σεξισμού και της σεξιστικής ρητορικής μίσους σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις.

II.H.5. Να προτρέψουν τους τομείς αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε όλα τα επίπεδα να αναλάβουν συγκεκριμένες δράσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων και της μη στερεοτυπικής αναπαράστασης γυναικών και ανδρών, κοριτσιών και αγοριών.

II.H.6. Να προωθήσουν τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και την κάλυψη των πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων των γυναικών από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδίως τα δημόσια μέσα ενημέρωσης, σε ισότιμη βάση με τους άνδρες, και να γιορτάζουν δημόσια τα επιτεύγματα των γυναικών¹⁵. Να προβάλλουν και να προωθήσουν θετικά πρότυπα γυναικών και ανδρών, κοριτσιών και αγοριών που συμμετέχουν σε αθλήματα όπου υποεκπροσωπούνται.

---

¹⁵ Όπως ο ιστότοπος «This Girl Can» (Αυτό το κορίτσι μπορεί) που προβάλλει ενέργειες γυναικών (www.thisgirlcan.co.uk/).

II.Θ Ιδιωτική σφαίρα

Ο σεξισμός μέσα στην οικογένεια μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των στερεοτυπικών ρόλων, της αποδυνάμωσης των γυναικών, της χαμηλής αυτοεκτίμησης και του κύκλου της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Μπορεί επίσης να επηρεάσει τις επιλογές ζωής και επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Αν και οι παραδοσιακοί ρόλοι των φύλων μέσα στην οικογένεια (οι άντρες να φέρουν το εισόδημα στην οικογένεια, οι γυναίκες να εκτελούν οικιακές εργασίες) έχουν γενικά διαφοροποιηθεί, καθώς περισσότερες γυναίκες ανήκουν στο αμειβόμενο εργατικό δυναμικό, οι παράγοντες που συντελούν σε αυτή την αλλαγή στις οικογένειες και στα Κράτη διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Η σεξιστική συμπεριφορά παραμένει ευρέως διαδεδομένη στις διαπροσωπικές σχέσεις και οι γυναίκες υπερεκπροσωπούνται στη μη αμειβόμενη οικιακή εργασία σε σχέση με τους άνδρες.

Το άρθρο 16 της CEDAW απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών στην οικογένεια¹⁶. Η σχέση μεταξύ σεξισμού και πρόληψης της βίας κατά των γυναικών και κοριτσιών ενισχύει την ανάγκη για ανάληψη δράσης στην ιδιωτική σφαίρα.

Τα προτεινόμενα μέτρα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ιδίως εκείνα που αφορούν τη γλώσσα και την ευαισθητοποίηση, καθώς και εκείνα που αφορούν τους τομείς των μέσων ενημέρωσης, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την αντιμετώπιση του σεξισμού στην ιδιωτική ζωή.

Ωστόσο, δε νοείται επιβολή κυρώσεων για σεξισμό εντός της οικογένειας, εκτός αν πρόκειται για εγκληματική συμπεριφορά που διώκεται ποινικά, όπως η σωματική, ψυχολογική ή οικονομική βία κατά των γυναικών.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα μέτρα:

II.Θ.1. Να εισαγάγουν μέτρα σχετικά με τη συμφιλίωση προσωπικής και επαγγελματικής ζωής, που να περιλαμβάνουν άδεια μητρότητας και πατρότητας με αποδοχές, γονική άδεια με αποδοχές για γυναίκες και άνδρες, καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και ευέλικτες εργασιακές ρυθμίσεις για γυναίκες και άνδρες. Να βελτιώσουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων και άλλων εξαρτημένων ατόμων. Να οργανώσουν εκστρατείες για την ενθάρρυνση της ισότιμης κατανομής φροντίδας και οικιακών εργασιών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

II.Θ.2. Να προωθήσουν πολιτικές και μέτρα που υποστηρίζουν τη θετική άσκηση γονικής μέριμνας, μέτρα που εγγυώνται ίσες ευκαιρίες για τα παιδιά, ανεξάρτητα από το φύλο, το καθεστώς, τις ικανότητές τους ή την οικογενειακή τους κατάσταση. Η άσκηση θετικής γονικής μέριμνας αφορά στη γονική συμπεριφορά που βασίζεται στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, απαλλαγμένη από στερεότυπα φύλου, που βασίζεται ακόμη στην ενδυνάμωση και τη μη άσκηση βίας και προσφέρει αναγνώριση και καθοδήγηση στο παιδί για τον καθορισμό ορίων και για την πλήρη ανάπτυξή του.

II.Θ.3. Να εισαγάγουν μέτρα και εργαλεία που ενισχύουν τις δεξιότητες των γονέων για την αντιμετώπιση του σεξισμού στον κυβερνοχώρο και της πορνογραφίας στο διαδίκτυο.

II.Θ.4. Να προωθήσουν την εκπαίδευση για την αναγνώριση και αντιμετώπιση του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς ως τμήμα της επαγγελματικής κατάρτισης όσων επαγγελματιών ασχολούνται με οικογενειακές και διαπροσωπικές σχέσεις, όπως για παράδειγμα το προσωπικό των κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των δομών προστασίας της μητρότητας και φροντίδας παιδιών.

---

¹⁶ Επιπρόσθετα το Άρθρο 2 ε της CEDAW ζητά από τα κράτη να λάβουν “ όλα τα κατάλληλα μέτρα για εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών από οποιοδήποτε πρόσωπο, οργάνωση ή επιχείρηση.

III. Υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση

Η παρούσα Σύσταση καλεί τα κράτη μέλη να παρακολουθήσουν την πρόοδο εφαρμογής της και να ενημερώσουν την αρμόδια διευθύνουσα επιτροπή (ή επιτροπές) για τα μέτρα που έχουν ληφθεί και την επιτευχθείσα πρόοδο.

Η υποβολή εκθέσεων πρέπει να γίνεται σε τακτική βάση και να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με:

- το νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο, μέτρα και καλές πρακτικές που αντιμετωπίζουν τον σεξισμό, τη σεξιστική συμπεριφορά, τα έμφυλα στερεότυπα και τη σεξιστική ρητορική μίσους, ιδίως στους δημόσιους χώρους, στο διαδίκτυο και τα μέσα ενημέρωσης, στο χώρο εργασίας, στον δημόσιο τομέα, τους τομείς της δικαιοσύνης, της εκπαίδευσης, του αθλητισμού και του πολιτισμού και στον ιδιωτικό τομέα, περιλαμβανομένων εργαλείων για την αναφορά της σεξιστικής συμπεριφοράς, καθώς και πειθαρχικών διαδικασιών και κυρώσεων.
- κάθε ολοκληρωμένη πολιτική ή πολιτική στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την ισότητα των φύλων που έχει στόχο την εξάλειψη του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων ορισμών, δεικτών, εθνικών μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης.
- το έργο οποιουδήποτε συντονιστικού οργάνου που έχει συσταθεί ή του έχει ανατεθεί η παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης σε εθνικό επίπεδο.
- κάθε έρευνα που πραγματοποιήθηκε με σκοπό την παροχή δεδομένων για την επίπτωση και τις συνέπειες του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς στους τομείς-στόχο, καθώς και τα αποτελέσματα οποιασδήποτε τέτοιας έρευνας.
- τα εθνικά μέτρα και τις εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που έχουν αναληφθεί σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης μέσω των οποίων πραγματοποιήθηκαν.

Πρόσφατα κινήματα όπως το #MeToo, έχουν αυξήσει την συνειδητοποίηση ότι υπάρχει επίμονος και εκτεταμένος σεξισμός σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Ανταποκρινόμενο, το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε τη σύσταση CM / Rec (2019)1 για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σεξισμού. Το συγκεκριμένο κείμενο περιέχει τον πρώτο διεθνή νομικό ορισμό του σεξισμού. Η Σύσταση συνδέει τις πράξεις του «καθημερινού σεξισμού» με τη βία κατά των γυναικών, ως τμήμα ενός «συνεχούς» (continuum) που δημιουργεί ένα κλίμα εκφοβισμού, φόβου και διακρίσεων, επηρεάζοντας κυρίως τις γυναίκες και τα κορίτσια. Το κείμενο αποσκοπεί στο να ρίξει φως στο τι είναι σεξιστική συμπεριφορά και καθορίζει συγκεκριμένους τρόπους για την αντιμετώπιση της από τις κυβερνήσεις και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι η κορυφαία οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής ηπείρου. Περιλαμβάνει 47 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, μια συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης στα κράτη μέλη.